

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2009,

kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 113/1997 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 153/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb. a zákona č. 41/2009 Sb., se mění takto:

1. V § 9 odst. 2 větě první se slova „na náhradě mzdy za dobu dočasné pracovní neschopnosti“ nahrazují slovy „na náhradě mzdy, platu nebo odměny nebo snížené odměně za dobu dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény (dále jen „náhrada mzdy za dobu dočasné pracovní neschopnosti“)“.
2. V § 20 odst. 5 se za písmeno e) vkládá nové písmeno f), které zní:
„f) za dobu od právní moci rozhodnutí soudu o schválení reorganizačního plánu do dne právní moci rozhodnutí soudu, kterým reorganizace končí⁴⁵⁾“,
Dosavadní písmena f) až h) se označují jako písmena g) až i).
3. V § 20a odst. 1 větě třetí se slova „písm. e) a f)“ nahrazují slovy „písm. e) až g)“.
4. Za § 21 se vkládá nový § 21a, který včetně nadpisu zní:

„§ 21a
Slevy na pojistném

(1) Zaměstnavatel má nárok na slevu na pojistném za každého zaměstnance uvedeného v § 3 odst. 3 písm. a), jehož vyměřovací základ je nižší, než 1,15násobek průměrné mzdy zaokrouhlený na celé stokoruny směrem nahoru.

(2) Sleva na pojistném náleží jen za toho zaměstnance uvedeného v odstavci 1, jehož zaměstnání trvalo po celý kalendářní měsíc. Sleva na pojistném za zaměstnance nenáleží od kalendářního měsíce, v němž byla doručena výpověď zaměstnanci nebo zaměstnavateli nebo v němž byla uzavřena dohoda mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem o rozvázání pracovního poměru nebo zrušení dohody o pracovní činnosti anebo v němž byl zaměstnavatel nebo zaměstnanec vyrozuměn o zrušení pracovního poměru ve zkušební době. Sleva na pojistném nenáleží za zaměstnance, který podle zákona o nemocenském pojištění vykonává zaměstnání malého rozsahu, a za zaměstnance, jehož zaměstnání nemá trvat déle než 3 kalendářní měsíce.

(3) Vykonává-li fyzická osoba pro téhož zaměstnavatele více zaměstnání, která zakládají účast na nemocenském pojištění, s výjimkou zaměstnání malého rozsahu, považuje se tato osoba pro účely slevy na pojistném za jednoho zaměstnance uvedeného v § 3 odst. 3 písm. a) a za vyměřovací základ tohoto zaměstnance pro účely slevy na pojistném se považuje úhrn vyměřovacích základů ze všech těchto zaměstnání.

(4) Sleva na pojistném náleží za kalendářní měsíc.

(5) Výše slevy na pojistném za jednotlivého zaměstnance činí 3,3 % rozdílu mezi 1,15násobkem průměrné mzdy zaokrouhleným na celé stokoruny směrem nahoru a vyměřovacím základem zaměstnance. Výše slevy na pojistném za jednotlivého zaměstnance činí nejvýše 25 % jeho vyměřovacího základu. Výše slevy na pojistném za jednotlivého zaměstnance se zaokrouhluje na 2 platná desetinná místa.

(6) Úhrn slev na pojistném za jednotlivé zaměstnance se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

(7) Úhrn slev na pojistném náležející zaměstnavateli za kalendářní měsíc odečte zaměstnavatel z částky pojistného odváděného za kalendářní měsíc, a to před odečtem poloviny částky, kterou v kalendářním měsíci zúčtoval zaměstnancům na náhradě mzdy za dobu dočasné pracovní neschopnosti a kterou odečítá podle § 9 odst. 2, 3 nebo 4, popřípadě před ostatními odečty z částky odváděného pojistného. Zaměstnavatel uplatňuje úhrn slev na pojistném na předepsaném tiskopisu podle § 9 odst. 5 nebo 6; na tomto tiskopisu uvádí též údaj o úhrnu slev, který mu za kalendářní měsíc náleží, a údaj o počtu zaměstnanců, za které mu sleva na pojistném náleží. Úhrn slev na pojistném lze uplatnit jen do dne splatnosti pojistného za kalendářní měsíc, za který sleva na pojistném náleží; slevu na pojistném nelze uplatnit zpětně. Byl-li z částky pojistného odečten úhrn slev na pojistném ve vyšší částce, než mohl být odečten, považuje se částka, o kterou bylo pojistné takto zkráceno, za dluh na pojistném; byl-li z částky pojistného odečten úhrn slev na pojistném v nižší částce, než mohl být odečten, nedoplatek na slevě na pojistném nevzniká.

(8) Nárok na slevu na pojistném podle odstavce 1 nemá zaměstnavatel, který vstoupil do likvidace nebo vůči němuž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o prohlášení konkursu

na jeho majetek; nárok na slevu na pojistném zaniká od prvního dne kalendářního měsíce, v němž nastaly tyto skutečnosti.

(9) Sleva na pojistném podle odstavce 1 náleží do konce roku 2011; naposledy náleží za prosinec 2011.“.

Čl. II

Mimořádná sleva na pojistném

1. Za kalendářní měsíc, v němž tento zákon nabyl účinnosti, náleží zaměstnavatelům mimořádná sleva na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „pojistné“). Mimořádná sleva na pojistném se stanoví jako součet úhrnu slev na pojistném za jednotlivé kalendářní měsíce roku 2009 přede dnem účinnosti tohoto zákona; tyto slevy na pojistném za tyto měsíce se stanoví podle § 21a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, (dále jen „zákon o pojistném“). Při stanovení těchto slev se berou v úvahu jen ti zaměstnanci, jejichž zaměstnání trvá k poslednímu dni kalendářního měsíce, v němž tento zákon nabyl účinnosti.
2. Mimořádnou slevu na pojistném odečte zaměstnavatel z částky pojistného odváděného za kalendářní měsíc, v němž tento zákon nabyl účinnosti, a to až po odečtu slevy na pojistném náležející podle § 21a zákona o pojistném a přednostně před ostatními odečty z částky odváděného pojistného. Je-li částka mimořádné slevy na pojistném vyšší než pojistné za tento kalendářní měsíc, popřípadě než rozdíl mezi pojistným za tento kalendářní měsíc a slevou na pojistném náležející podle § 21a zákona o pojistném, požádá zaměstnavatel příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení o úhradu rozdílu; ustanovení § 9 odst. 7 zákona o pojistném platí obdobně pro případ odečtu mimořádné slevy na pojistném. Žádost o úhradu tohoto rozdílu se podává na předepsaném tiskopisu. Nebyl-li nárok na mimořádnou slevu uplatněn do dne splatnosti pojistného za kalendářní měsíc uvedený ve větě první, zaniká. Byla-li z částky pojistného odváděného za kalendářní měsíc odečtena mimořádná sleva ve vyšší částce, než měla být odečtena nebo byla-li okresní správa sociálního zabezpečení požádána o úhradu rozdílu podle § 9 odst. 7 zákona o pojistném a tato správa požadovaný rozdíl uhradila, avšak zaměstnavateli náležela tato úhrada v nižší částce nebo nenáležela vůbec, považuje se částka, o kterou bylo pojistné takto zkráceno, za dluh na pojistném.

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

Návrh zákona vychází z Národního protikrizového plánu, který vláda přijala v reakci na dopady celosvětového útlumu na českou ekonomiku. Jedním z opatření tohoto plánu je podpora zaměstnanosti prostřednictvím slev pro zaměstnavatele na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Účelem těchto slev je snížit celkové náklady práce u největšího počtu zaměstnanců, tj. zaměstnanců s nižšími a průměrnými mzdami, kteří v případě ztráty zaměstnání mohou být nejvíce ohroženi dopady celosvětové finanční a hospodářské krize. Snížení nákladů práce u zaměstnavatelů sleduje podporu podnikání a konkurenceschopnosti jednotlivých podniků. Tato sleva se navrhuje jako degresivní, aby byla podpořena zaměstnanost především u zaměstnanců s nižšími mzdami; jako horní hranice mzdy pro možnost uplatnění slevy na pojistném se navrhuje 1,15násobek průměrné mzdy.

Navrhované zlevnění pracovní síly bude znamenat též nižší potřebu výplat sociálních dávek, které by jinak v důsledku nezaměstnanosti musely být z veřejných rozpočtů vypláceny; zachování pracovních míst znamená též nesnížení daňových výnosů a podpoří příznivě i sociální prostředí v České republice.

Opatření se navrhuje jako dočasné, a to na celou dobu předpokládaných negativních dopadů celosvětového finančního a hospodářského útlumu. Opatření je proto omezeno obdobím do konce roku 2011. Účinnost opatření je přitom prohloubena prostřednictvím mimořádné slevy, která zohlední období od počátku roku 2009 a přinese zaměstnavatelům výraznou jednorázovou úsporu na nákladech.

Soulad s ústavním pořádkem ČR

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Soulad s mezinárodními smlouvami a právem EU

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána; návrh zákona přispívá k naplnění cílů obsažených v Úmluvě MOP č. 122 o politice zaměstnanosti (č. 490/1990 Sb.). Předmět úpravy zákona (pojistné na sociální pojištění) není právem EU upraven a není s ním tudíž v rozporu.

Ostatní dopady

Návrh zákona není v rozporu s principem rovného zacházení s muži a ženami, neboť se týká jak mužů, tak žen v pracovním procesu. Návrh zákona nemá dopady na životní prostředí. K dopadům návrhu zákona na podnikatelské prostředí se uvádí, že uplatnění slev na pojistném sníží celkové náklady práce na zaměstnance se mzdou do 1,15násobku průměrné mzdy, což přispěje ke zvýšení konkurenceschopnosti jednotlivých podniků; na druhou stranu se určitým způsobem zvýší administrativní náklady na straně zaměstnavatelů související s potřebou výpočtu slevy u každého zaměstnance.

Ekonomické dopady

Výše slevy na pojistném uplatňovaná zaměstnavateli se bude odvíjet od vyměřovacího základu pro pojistné u jednotlivých jeho zaměstnanců; s růstem vyměřovacího základu bude výše slevy klesat. Lze odhadovat, že průměrná výše poskytnuté slevy (pouze na zaměstnance, kterým náleží) se bude pohybovat mezi 370 – 380 Kč měsíčně. Průměrná výše slevy připadající na jednoho zaměstnavatele bude zhruba 5 600 Kč měsíčně. Uplatňované slevy na pojistném se neprojeví v čistých příjmech jednotlivých zaměstnanců.

O výši uplatněných slev zaměstnavatelé sníží úhrnný odvod pojistného a na příslušný příjmový účet státu odvedou takto sníženou částku. Na tiskopisu Přehled o výši pojistného a vyplacených dávkách vykáže zaměstnavatel kromě pojistného vypočteného z úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců za daný měsíc zvlášť úhrn uplatňovaných slev na pojistném. Slevy na pojistném tak budou fungovat v obdobném režimu jako fungovalo zúčtování vyplacených dávek nemocenského pojištění u velkých organizací před rokem 2009, resp. od roku 2009 funguje výplata poloviny náhrady mzdy.

Úhrn uplatněných slev v roce 2009 se odhadem bude pohybovat na úrovni 17 až 19 mld. Kč (včetně nákladů na mimořádnou slevu). V dalších letech účinnosti by se, s ohledem na konstrukci slevy, měl úhrn slev zvyšovat v souladu s růstem objemu vybraného pojistného.

Zavedení slev na pojistném si vyžádá zvýšené administrativní náklady (úprava programového vybavení, nové tiskopisy) u České správy sociálního zabezpečení, a to řádově 30 až 40 mil. Kč.

Návrh zákona nebude mít dopad na rozpočty územně samosprávných celků.

Zvláštní část

K čl. I

K bodu 1

Zavádí se legislativní zkratka, která se pak používá v bodě 4.

K bodu 2

Doplňují se situace, kdy se neplatí penále, o dobu reorganizace podniku. Podstatou reorganizace podniku v insolvenčním řízení je provést v součinnosti s věřiteli takové změny v kapitálové a majetkové struktuře podniku, po kterých dojde k uspokojení věřitelů a zachování existence podniku jako ekonomického subjektu, čímž dojde i k zachování pracovních míst. Jde o proces ozdravení provozu podniku v obtížích, jehož průběh je nepříznivě ovlivňován negativními dopady současné globální ekonomické krize. Z tohoto důvodu je účelné vytvořit právní rámec k tomu, aby podnik nebyl povinen po stanovenou dobu platit penále vzniklé z neuhrazeného pojistného jak z doby před schválením reorganizačního plánu, tak i v průběhu plnění reorganizačního plánu do skončení reorganizace.

K bodu 3

Jedná se o legislativně-technickou úpravu navazující na bod 2 (upřesnění odkazu).

K bodu 4

V rámci politiky zaměstnanosti se navrhuje podporovat zaměstnavatele, kteří v období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011 zaměstnávají či zaměstnávat budou zaměstnance, jejichž příjem bude nižší než 1,15 násobek průměrné mzdy (pojem průměrné mzdy pro účely zákona č. 589/1992 Sb. je vymezen v § 5c odst.1), tj. v roce 2009 nižší než částka (po zaokrouhlení) 27 100 Kč. Tato sleva zaměstnavatelům se zavádí na přechodnou dobu k překlenutí hospodářské krize. Návrh se týká slevy na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, které je povinen platit zaměstnavatel sám za sebe. Sleva se nevztahuje na zaměstnávání zaměstnanců, jejichž zaměstnání jim zakládá účast jen na důchodovém pojištění a na zaměstnance, jejichž zaměstnání je zaměstnáním malého rozsahu podle § 7 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, kdy po dobu takového zaměstnání jsou účastníkem nemocenského pojištění jen v těch měsících, v nichž dosáhli započitatelného příjmu aspoň 2 000 Kč.

Podmínkou nároku na slevu bude, že nemocensky pojištěné zaměstnání zaměstnance trvá po celý kalendářní měsíc; navrhuje se nepodporovat tak zaměstnavatele, kteří budou zaměstnávat zaměstnance jen na krátkou dobu, tedy dobu netrvajících ani jeden celý kalendářní měsíc. Rovněž nebude sleva náležet za ty zaměstnance, jejichž zaměstnání končí (např. z důvodu výpovědi), neboť jinak by se sleva mýjela účinkem.

Zaměstnavateli bude náležet za jednoho zaměstnance sleva jen jednou, i když zaměstnanec pro něj vykonává několik zaměstnání, které mu zakládají účast na nemocenském pojištění; tato zásada zabráňuje možnosti spekulativního jednání zaměstnavatelů, aby se zaměstnancem namísto jednoho zaměstnání uzavírali více zaměstnání s nižšími příjmy a dosáhli tak na slevu.

Sleva na pojistném, které je povinen platit zaměstnavatel, je stanovena měsíční částkou na každého zaměstnance, jehož vyměřovací základ pro pojistné nedosahuje 1,15ti násobku průměrné mzdy (se zaokrouhlením na celé stokoruny směrem nahoru). Za zaměstnance, jehož vyměřovací základ se rovná 1,15ti násobku průměrné mzdy nebo je vyšší, se sleva neposkytuje. Je-li vyměřovací základ zaměstnance, popř. vyměřovací náklady zaměstnance, který u zaměstnavatele souběžně vykonává více zaměstnání zakládajících nemocenské pojištění, nižší než 1,15ti násobek průměrné mzdy, pak z částky rozdílu náleží zaměstnavateli za tohoto zaměstnance sleva ve výši 3,3 %.

Způsob uplatnění slev byl zvolenou formou jejich odečítání od celkové částky pojistného, kterou je zaměstnavatel za kalendářní měsíc, za který sleva náleží, povinen odvést. Přitom tato sleva z pojistného je řazena jako první odpočet od celkové částky odváděného pojistného, a to před odpočtem poloviny náhrad mezd, které si zaměstnavatel z pojistného uhrazuje podle § 9 odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb., a odpočtem zúčtovaných dávek nemocenského pojištění, které si ještě v roce 2009 budou odečítat zaměstnavatelé, kteří jsou povinni tyto dávky, na které vznikl nárok před 1. lednem 2009, vyplácet.

Navrhuje se omezit poskytování slev do konce roku 2011 s ohledem na očekávané přechodné období hospodářské krize.

K čl. II

Navrhuje se zavést ještě mimořádnou slevu na pojistném, která by se stanovila podle navrhovaných principů za kalendářní měsíce 2009 v období před účinností zákona; tato mimořádná sleva bude znamenat výrazné jednorázové posílení finanční situace podniků. Nárok na tuto slevu je za první kalendářní měsíc, v němž tento zákon nabyde účinnosti.

K čl. III

Účinnost se navrhuje co nejdříve s minimální legisvakancí potřebnou k vytvoření technicko-organizačních předpokladů pro uplatňování slev na pojistném u orgánů, které pojistné vybírají.